

CultureTalk Tibetan Language and Culture Video Transcripts:
<http://langmedia.fivecolleges.edu>
Hard Work at a Chinese Restaurant

Kham Dialect
Tibetan transcript:

ཀུ་ཕ་ཡུལ་ལ་ལས་ཀ་ག་འདྲ་ཞིག་བྱེད་བའི་ཕྱི་ཉན་ཉན་བེད་སྒྲིབ་བཏོང་ཡ་འདི་ཉུང་བ་ཉུང་བ་འདྲ་ཞིག་རེད་འདུག།
། ད་ཨ་རིག་འདྲ་བོ་ལ་ཆ་བཞག་བ་ན། ལས་ཀ་ག་འདྲ་ཞིག་བྱེད་བའི་ཕྱི་ཉན་ན།
ད་སོ་སོའི་དབྱིན་ཇི་ཡིན་ན་འདྲ་རྒྱ་ཡིག་ཡིན་འདྲ་པལ་ཆེ་སར་འདི་ལ་ད་སློབ་སློབ་དང་འདི་འདྲ་ཐོག་ནས་བེད་སྒྲིབ་
རེད་འདུག། ད་འདི་གཉིས་བར་ལ་འཁྱུད་པར་འདི་འདྲ་རེད་བཟང་འདུག། ང་ཚོའི་ཕ་ཡུལ་ལ་ཆ་བཞག་ན།
སློབ་སློབ་གི་ད་གཅིག་དབྱིན་ཇི་ཡིན་རྒྱ་ཡིག་ན། ད་སློབ་སློབ་གི་ལས་འདི་ཉུང་བ་ཉུང་བ་གཅིག་རེད།
ཨ་རིག་ལ་ཆ་བཞག་བ་ན་སློབ་སློབ་གི་ལས་ཀ་འདི་མོང་མོང་བ་འདི་ཨ་རིག་ལ་རེད་འདུག།
ཁཱེ་བྱེད་རང་རང་གི་ཉམས་སྤོང་ཐོག་ནས་བཤད་ན།
ཕ་ཡུལ་ལ་ལས་ཀ་བྱེད་ན་སླིབ་བ་འདུག་བས་ན་ཨ་རིག་ལས་ཀར་སླིབ་བ་འདུག།

ཀུ་ད་ང་རང་འདྲ་བོ་ཞིག་ལ་ཆ་བཞག་ན་སློབ་སློབ་ལ་བ་ན་ཞིག་དྲག་ཡོད་མ་རེད།
ད་དབྱིན་ཇི་ཡང་ཡག་པོ་ཞིག་ཤེས་ཀྱི་ཡོད་མ་རེད། རྒྱ་ཡིག་ཡང་ཡག་པོ་ཞིག་ཤེས་ཀྱི་ཡོད་མ་རེད།
ད་བོད་ཡིག་ཡག་པོ་ཉི་ལྔ་ཤེས་ཀྱི་ཡོད་རེད་ལས།
ད་ཕ་ཡུལ་དང་ཨ་རིག་གཉིས་ཀྱི་ལས་ཀ་ག་རི་དུམ་བདེ་བ་འདུག་ལ་བ་ན་ཕ་ཡུལ་དུམ་བདེ་བ་འདུག།
ག་རི་རེད་ལ་བ་ན། སོ་སོའི་ངོས་ནས་སློབ་སློབ་ཡོད་མ་རེད།
འདི་ནས་ད་རྒྱ་མི་བཟའ་ཁང་ནང་ལ་ད་གཅིག་ཚལ་མ་བརྒྱབ་ཡ་འདྲ་འདྲ་ན།
ད་ཡང་ཚལ་བ་ནང་ནས་ཡང་བཟུབ་བཏང་འདྲ་མི་འདྲ་ཡོད་ནི་རེད།
ད་ཡང་བཟུབ་བཏང་སྒྲ་ཁ་གཅིག་ཤེས་ན་འགྲིག་ཀྱི་མ་རེད།
ད་ཚལ་མ་གཅིག་ལ་བཟུབ་གཏང་སྒྲ་ཁ་གཅིག་གཉིས་གསུམ་ལ་བ་ནས་ཡོད་རེད།
ད་འདི་ཚང་མ་འདི་ལ་མཉམ་སྦྱོང་མེད་འདི་འདྲ་བཟོ་ན་ད་ཡང་དཀའ་ངལ་ཉི་ལྔ་ཉི་ལྔ་སྤྲད་བཟང་ཡོད་རེད།

ཁཱེ་ཚལ་མ་བཟུབ་ཡའི་ལས་ཀ་འདི་ཨ་རིག་ལ་བྱེད་ཀྱི་ཡོད་རེད་འ།

ཀུ་འོ་ཨ་རིག་ལ་བྱེད་ཀྱི་ཡོད་རེད།
ཨ་རིག་ལ་འདིའི་ལས་ཀ་བྱེད་ཚམ་པ་ལ་འདི་གཅིག་ཁོ་ཚོས་བད་ཚལ་ལ་བ་འདྲ་ན།
ཕྱིན་ཚལ་ལ་བ་ན་འདི་འདྲ་མི་འདྲ་ཡོད་རེད། ད་བོད་ཚོ་ཚང་མ་འདྲ་ཡོད་རེད།
ད་འདི་ག་འདྲ་རེད་ཟེར། ཚལ་མ་གཅིག་ནང་ནས་མར་སྒྲ་ཁ་མི་འདྲ་བ་མི་འདྲ་བ་མང་པོ་བཟོ་ཡ་ཡོད་རེད།
ད་འདི་བཟོ་མ་ཤེས་ན་ན་སོ་སོ་ལ་ཡང་དཀའ་ངལ་ཡོད་རེད་སྤྱིན་བདག་ཁོ་རང་ལ་འདྲ་དཀའ་ངལ་ཡོད་རེད།
ད་ཡང་འདིའི་ནང་ལོག་ནང་ས་དཀའ་ལང་ཡིད་རྒྱ་གཅིག་རྒྱ་མ་ཤེས་ན་དཀའ་ངལ་ཞིག་དྲག་ཞིག་འདུག།
ད་ག་རི་རེད་ལ་བ་ན་ང་ཚོའི་ཕ་ཡུལ་འདི་འདྲ་བྱེད་ནས་བཟང་བཟང་ཚང།
ད་ཁོ་ཚོས་ཁར་ལྷག་ཁར་ལྷག་རྒྱད་བཏང་ཡོད་དུས་ད་ང་ཚོས་རྒྱ་སྤྲད་ཡིན་ན་དབྱིན་ཇི་རྒྱ་ཡིག་པོ་ཞིག་ན་དཀའ་

ངལ་སྐད་དྲག་འདུག།

དཀའ་ངལ་ག་འདྲ་རེད་ལབ་ན་ད་སོ་སོའི་འདི་ལ་དོ་སྣང་ཞིག་དྲག་མ་བཟོས་བ་ཞིག་ལ་སློབ་སྦྱོང་ལ་དོ་སྣང་མ་བཟོ་
ཅད། ད་དངོས་གནས་དང་གནས་ཁོ་ཚོའི་ཚལ་མ་གཅིག་གི་མིང་ཁར་ཐུག་བཏུག་ཡོང་དུས་ད་སོ་སོའི་
ངོས་འཛིན་བཟོ་མི་ཐུབ་ན་སོ་སོ་ངོས་ནས་འདི་འདྲ་ཡི་དཀའ་ངལ་སྐད་དྲག་འདུག་ཨ་རིག་ལུང་པ་ལ།
དཀའ་ངལ་དངོས་གནས་ཀྱི་ཞིག་འདྲག་འདུག།

ལེ་བྱེད་རང་ཨ་རིག་ལ་སློབས་ནས་བཟུང་ཁང་ཡར་མར་ལས་ཀ་མང་བོ་བརྗེ་ཡིན་པས།

ཀུལ་ནས་ད་ང་ཨ་རིག་སློབས་ནས་སློབ་ཀྱིན་ལབ་སར་འདི་ལ་**公菜店** ཞིག་ནང་སོང་བ་ཡིན།
ཨ་ནས་ཁོར་ཚུ་ཉན་ནང་ལས་ཀ་ག་འདྲ་ཞིག་རེད་ལབ་ན།

ད་ཁོ་ཚོའི་ནང་ནས་ཚལ་མ་བཏུབ་ཡ་འདྲ་བོ་འདྲ་དང་ཡུས་ཀོ་ **油魁**
ཟེར་དུས་ཚལ་མ་སྐྱུམ་ནང་ནས་སློབ་ཡ་འདྲ་དང་འདི་འདྲ་འོ་ད་སྐྱུམ་སློབ་ཡ་དང་བྱ་ཤུ་འདི་འདྲ་མར་ལེབ་ལེབ་བཟོ་
ནས་བཏུབ་ཡ་དང་ཡང་མར་ཤོག་ཤོག་འདི་འདྲ་རྒྱ་རི་རྒྱ་རི་བཏུབ་ཡ་འདུག།
ད་འདྲ་མི་འདྲ་བཟོ་ནས་འདི་འདྲ་བཏུབ་དགོས་ཀྱི་འདུག།
ད་ཡང་འདི་འདྲ་བཟོ་བཏུང་མི་ཤེས་ན་ཡང་ཁོ་ཚོས་ཡི་བྱེད་རང་གི་ཁོ་ཚོའི་བཟུང་ཁང་ནང་ལ་ལས་ཀ་མི་ཤེས་དུ།
བྱོད་ཀྱི་སྐད་ཤེས་ཀྱི་མི་འདུག།
འགྲིགས་ཀྱི་མི་འདུག་འདི་འདྲ་ལབ་ཡོང་དུས་ཡང་སོ་སོ་ཡིན་ནའང་ཨ་ཙཱ་ད་ངས་ལས་ཀ་འདི་ཤེས་ཀྱི་ཡོད་ཡོད་ས་
མ་རེད་བསམ་ནས་ད་བཟུང་ཁང་ནང་ལ་ལས་ཀ་འགྲིག་མི་འགྲིག་དང་ཆགས་མི་ཆགས་ཡོད་ས་རེད།
སོ་སོ་ལར་ལས་ཀ་འགྲིགས་དང་མི་འགྲིག།
ཡང་སྐྱིན་དག་གི་བྱེད་རང་གི་ལས་ཀ་བྱེད་བཏུང་འདི་ལ་འགྲུ་དང་མི་འགྲུ་འདི་མང་བོ་ཞིག་ཚང་མ་ལར་དཀའ་ངལ་
ཡོང་བསྐྱད་ཡོད་རེད།

ལེ་ཨ་ནི་སློབ་ཀྱིན་གཅིག་པོ་མིན་ས་ཆ་གཞན་པར་ལས་ཀ་ག་བ་འགོ་མེད་བས།

ཀུལ་འདི་ནས་ཡང་ང་བ་ཤིན་ཀྱང་གི་རྒྱལ་སར་ལ་ཁོར་ཚལ་ཉན་གཅིག་ནང་ལར་ཡང་ཕལ་ཚེན་ལྷ་བ་གཅིག་ཅུ་ག་
ཉེས་ཅུ་ཞིག་བསྐྱད་ཡིན། དེ་ཡང་ཁོར་ཚལ་ཉན་འདི་ནང་ལས་མི་འདྲ་བ་མི་འདྲ་བ་རེད་འདུག།
ག་རི་རེད་ལབ་ན།
ད་ཁོ་བྱ་ཤུ་ཚང་མ་མར་བཏུབ་འདི་ནས་སྐྱིག་སྐྱང་ཚེན་བོ་ཀྱོང་ཀྱོང་ནང་ནས་མར་ལུབ་ནས་འདི་ནས་མིའི་ཤུགས་ཀྱི་
ང་བཏུབ་ནས་སྐྱིག་སྐྱུམ་གཅིག་ནང་ལོག་ནས་ཀྱུག་ཀྱུག་ཐང་ལྗ་རི་རྒྱུག་རི་བཟོ་དགོས་ཀྱི་འདུག།
འདི་ཡིན་དུས་ད་དངོས་གནས་འདི་རུས་སྟོད་དང་ནའི་རུས་སྟོད་གཉིས་ཤུ་ལོག་རྒྱུག་ཡོང་བ་འགྲུ་བོ་བྱེད་ཀྱི་འདུག།
ཨ་ནས་དགུང་དག་མར་ཉལ་བས་སྐབས་སུ་མར་ཉལ་མི་ཐུབ་དགོས་ལུ་འདི་འདྲ་ཀྱུག་དགོས་འདུག།
འདི་ནས་འདི་འདྲ་ཀྱུག་ཚར་བས་རྗེས་སུ་འདི་ནས་སློབ་གི་ཀྱུག་ཀྱུག་བཏུང་དགོས་འདུག།
འདི་སློབ་དམ་བཅུ་བཞི་བཅོ་ལྔ་འདི་འདྲ་ནང་ལ། ད་འདི་འདྲའི་ལས་ཀ་ཀྱང་བྱེད་བ་ཡིན་ན།
དངོས་གནས་དང་གནས་འདི་དཀའ་ངལ།

འདི་ལས་ཀ་འདི་བྱེད་མཁན་ང་རང་ཡིན་པེད་གཞན་དག་ལག་ལག་ཞིག་ཡིན་ན་འདྲ་དུ་འདི་འདི་ལ་དངོས་གནས་
དཀའ་ངལ་འདུག། ག་འདྲ་པོ་ལ་བ་ན་ད་འདི་ཤུ་འི་ཡར་གྲུག་གྲུག་བཏང་ནས། གྲུག་གྲུག་གཅིག་མ་པོ་
གཉིས་མ་པོ་དེ། གསུམ་མ་པོ་དེ། བཞི་མ་པོ་དེ། ཀོ་ལོག་ལྷ་དང་དུག་ ཤུ་ཡང་འབྲེངས་པ་པོ་དེ་འདུག།
དོ་དོག་འདི་འདྲ་པོ་འདུག། ཨ་ནི་ཨི་འདྲ་སི་མར་སྒོ་ནས་ཨ་ནས་དཀྲུག་དཀྲུག་བཏང་དགོད་འདུག།

འདི་འདྲ་ཐེང་མང་པོ་བཏང་དགོས་ཀྱི་འདུག།

ལེ་འདིའི་ག་རི་བཟོ་ཡི་ཡོད་པེད།

ཀེ་ད་འདིའི་བྱ་ཤུ་ཤུ་འདི་ག་རི་བཟོ་པེད་ལ་བ་ན་ད་ཚལ་མ་འདྲ་བོ་ཞིག་པོ་འདུག།
བྲས་འདི་མར་ལུབ་ཚར་ནས་ཚལ་མ་འདི་ལུབ་ཀྱི་འདུག།

English translation:

A: In my fatherland ¹ whatever job you do, the needs of usage of education is very rare. In America on the other hand, whatever job you do, you have to use either English or Chinese, that's the benefit between those two. According to our Fatherland, knowledge of English and Chinese, and jobs that require education is very little. In America, most of the jobs require education.

B: If you speak from your experience, do you enjoy working in Tibet or here in the United States?

A: According to myself, I don't have the knowledge (education level is not good), I speak neither good English nor good Chinese (Mandarin). Now, I know Tibetan quite well. Well, to say which one, the labor in Tibet and the labor in India are easier, I would say the one in Tibet. The reason for that is, I myself am not educated, and then working in Chinese restaurants, cutting vegetables and there are many different ways of cutting vegetables. Also, it is not enough to know [a] few ways of cutting them. For one particular vegetable, there are so many different ways of cutting it. If you don't have experience on that, it is bit of a problem.

B: So the cutting vegetable job is in the United States?

A: Yes, it is in the United States. In the United States, there are so many different kinds of vegetables, such [as] cabbages and many others. If you don't know how to cut them, it is difficult for the owner and also on top of that since I don't speak Chinese, it is very hard. The problem is that, I did not pay attention to education (education skill). To be

¹ In Tibetan, one's own home state is called "*phayul*," which literally means fatherland. Here the speaker means Tibet.

honest, when they call out name of the vegetable, I cannot even recognize it. Due to language barriers, I do face such problems in the States.

B: Since you came to the States, have you changed restaurants where you work?

A: Since I came to the States, I went to the place called Boston, where I worked in a [buffet] restaurant. If I were to describe the works in that restaurant: you have to cut vegetables, you have to fry, and then you have to cut meats such as raw, bloody chickens. You have to slice them and chop hundreds and hundreds of them. Then if you don't know how to do that, then they will tell you things like, "You don't know the work, and you are not fit to work here." Then when they tell you such things, then you yourself think, Oh now... I don't know how to work, I cannot work. Therefore such as problems of losing jobs and having to change jobs occurs.

B: Then besides only Boston, have [you] worked in other places?

A: Then I in worked Washington D.C for 1-2 months. It was also in a *Kuacaidian*². The works in that restaurant are different from the works in the *kua cai dian*. I worked in Boston. How that is, in that one, I have to cut all the chickens, I have to put them into a huge bottle and then you have to stir one bottle for 5-6 times by using man's strength, your own body, arms. So, when you have to stir all of them using your body. Really then your shoulders get swollen and you feel like it is bleeding, with such pain sometimes you cannot even sleep at night. After you stirred them, then you can use electronic device to stir them again; 15-16 bottles altogether. Such task is hard for me, and it must be hard for the owner as well, because you have to stir the chicken, they are frozen meats, but you have stir them; not just one, two or three times, but many times! You have to use your arms to mush them.

B: What do they do with that?

A: Umm... it is used in dishes. Like dish... they serve it with rice.

About CultureTalk: CultureTalk is produced by the Five College Center for the Study of World Languages and housed on the LangMedia Website. The project provides students of language and culture with samples of people talking about their lives in the languages they use every day. The participants in CultureTalk interviews and discussions are of many different ages and walks of life. They are free to express themselves as they wish. The ideas and opinions presented here are those of the participants. Inclusion in CultureTalk does not represent endorsement of these ideas or opinions by the Five College Center for the Study of World Languages, Five Colleges, Incorporated, or any of its member institutions: Amherst College, Hampshire College, Mount Holyoke College, Smith College and the University of Massachusetts at Amherst.

© 2013 Five College Center for the Study of World Languages and Five Colleges, Incorporated

² *Kuacaidian* – “fast food restaurant” in Chinese.